

THẦN-CHUNG

Chức-nhiệm :
ĐIẾP-VĂN-KY

Tên báo :

Cố đường Philippin de Espagn
Số 1288

DEPOI LEGA
INDOCHINE
N° 1288

Mai này Thần-chung sẽ bắt đầu đăng quyền xã hội tiêu thuyết : **DẠN-MẶT PHONG-TRẦN**, của Mr *Vân trình* hiện cho chư độc giả.

Chánh-trị Âu-Châu

HA-NGHI-VIÊN PHÁP và HA-NGHI-VIÊN ANH

Ông Mac Donald có sẽ từ chức không ? Ông Tardieu ? Tòa Nội-các ở Londres mà từ chức rồi, thì ai lên kế vị ? Còn Tòa Nội-các Paris ? Đảng xã-hội Anh với đảng xã hội Pháp khác nhau là thế nào ?

Đ ông đương không yên. Tàu lộn-xộn. Âu-đô, thì có ông Gandhi Ấy là những chuyện nên nói. Song cái nghề làm báo quốc-vấn làm lúc như chủ không, chuyện thiết thực, độ-giá xa xem, thì phải đẹp lại một bên mà ngó ra xa mấy trăm ngàn dặm, bên những chuyện bông long, kẻ đọc đã buồn tanh, mà người viết lại càng đau lòng hơn nữa.

Anh. Ai chưa thấy cách họ làm « reo », thì chẳng thể nào hình dung được cái sức mạnh của các công đoàn nước Anh mà người ta gọi chung là « Trade union ».

Tình hình chánh trị của hai nước này hiện nay cũng rắc rối lắm. Mới đây như vì đạo luật thuộc về vấn-đề cải cách thuế lệ trong các mỏ than, mà tòa nội-các Mac Donald đã bị thiếu hụt 7 lá phiếu.

Lúc tôi còn ở bên Pháp, « Trade Union » đã làm « reo » một lần. Ở một nước cường thịnh như nước Anh, thì cái sự hành động hàng ngày nó phiền phức huyền ảo là dường nào. Ấy vậy mà ngày thứ nhất họ bắt đầu làm « reo », thì ở thành Londres sáng sớm thức dậy lại thấy lặng trang như một chỗ quê mùa hia quạnh.

Ông Mac Donald trả lời như vậy, rồi từ đó đến nay cũng cứ ngồi yên mà cầm quyền chánh-trị đế- quốc Âu-lê. Cái chuyện tòa Nội-các thiếu 7 lá phiếu không chịu từ chức có lẽ phen này mới xảy ra một lần ở Anh.

« Ai chưa thấy cách họ làm « reo », thì chẳng thể nào hình dung được cái sức mạnh của các công đoàn nước Anh mà người ta gọi chung là « Trade union ».

Ông Mac Donald trả lời như vậy, rồi từ đó đến nay cũng cứ ngồi yên mà cầm quyền chánh-trị đế- quốc Âu-lê. Cái chuyện tòa Nội-các thiếu 7 lá phiếu không chịu từ chức có lẽ phen này mới xảy ra một lần ở Anh.

Cái thế lực họ ghê gớm như vậy, nên chỉ nội nước Âu-lê ai nghe đến chuyện các công-đoàn làm « reo » cũng phải nhón mày c-áo lưỡi. Mà cái thế lực của đảng Mac Donald cũng vì đó mà prat đại mà mạnh, đã g-á-n-à An-lê cũng nhờ cái sự « úa » của công-đoàn mà chiếm được cái địa vị ưu trướng ở Hạ-nghị-viện nước Anh ngày nay.

Ông Mac Donald trả lời như vậy, rồi từ đó đến nay cũng cứ ngồi yên mà cầm quyền chánh-trị đế- quốc Âu-lê. Cái chuyện tòa Nội-các thiếu 7 lá phiếu không chịu từ chức có lẽ phen này mới xảy ra một lần ở Anh.

Đảng xã hội Âu-lê mạnh chớng nào, đảng xã hội Pháp lại thiếu thế lực chớng này. Và theo số ở viện xu hướng theo cái đảng xã hội chiếm được cái địa- vị ở Viện Thủ-đan tức là sẽ sanh ra chuyện phiền khắng với kỳ lão viện. Vì bất kỳ một chủ-định gì, một đạo luật nào, mà hệ-đả-môn có cái công-đoàn thêm luôn bấy lâu « xã hội hành », thì công-đoàn cứ trong cái thời giáng-đột vậy với hai cái nghị-viện bổ thêm mới.

Ông Mac Donald trả lời như vậy, rồi từ đó đến nay cũng cứ ngồi yên mà cầm quyền chánh-trị đế- quốc Âu-lê. Cái chuyện tòa Nội-các thiếu 7 lá phiếu không chịu từ chức có lẽ phen này mới xảy ra một lần ở Anh.

Ông Mac Donald trả lời như vậy, rồi từ đó đến nay cũng cứ ngồi yên mà cầm quyền chánh-trị đế- quốc Âu-lê. Cái chuyện tòa Nội-các thiếu 7 lá phiếu không chịu từ chức có lẽ phen này mới xảy ra một lần ở Anh.

Tại nạn hàng ngày

Xe hơi chớ' bộ hành dụng với xe bò

Một người chết, tám người bị thương, hai người nặng lăm

Sớm mai thứ hai, xe ô của cô Nguyễn-thị-Ngọc chạt ngệ' bộ hành từ Saigon chạy lên Nam Vian mau lăm. Xe chạt đến đời bọn theo phụ bò lên núi xe mà ngời. Tưởng được bằng an như mọi lần, ai ngờ khi xe đến Hóc-môn, có cái xe bò ở đường kia đi lại, nhưng cái xe bò đi bên tay trái. Tên coi máy bóp kèn lia lịa, nhưng trốn còn chạy mau, tránh không khỏi hai cái dụng với nhau rất mạnh làm cho xe hơi phải lật nhào xuống ruộng.

Qua qua Hóc-môn bay được bảo chớ 12 người b nh xuống nhà thương Guadinh. Có một ông già tên Lang bở so nên chết. Tên Cai-vào Mỏ thì đương gần miên. Còn một bà già tên Nguyễn-thị-rang hai cái tay đều gãy lại óng bính lình nặng lăm.

Còn 7 người kia đều bị vết tích nơi mệ, nơi ãm, nơi đầu, được nhẹ nịc.

Bảy người toàn là đàn bà. Quan quậ Hóc-môn sai bắt tên cầm máy xe hơi, còi tên đánh xe bò trốn mất.

Tại Thượng Hải

Lao động và Học-sanh biểu tình, phản-khang sự giết một người cu li tàu

400 người lao động và học-sanh, như vụ lình cảnh sát giết một người cu-li tàu toàn rồi, biểu tình phản kháng rất dữ dội. Anh em có rải truyền-đơn cộng-sanh, và lấy đá quả tạ đập xe điện cho chí lình cảnh sát Pháp can thiệp vào đánh đuổi lảng lạo mới thôi. Mười lăm người bị bắt.

Quan Toàn - quyền Pasquier sắp sửa vào Saigon

Chiều mai, quan Toàn quyền sẽ vào Huế ở đó, ngài dự lễ Nam Giao xong thì ngày chầu nhật 23 Mars sẽ lên đường vào Saigon. Chiều thứ ba tới thì ngài có mặt tại đây.

không biết bao nhiêu mà kể. Ông cho đến nỗi chẳng có thế gì mà biết cho rõ tại-địa-thứ ở viện xu hướng theo cái chánh-sách nio, thì phải bay là ừ phải.

Ông Tardieu có thể làm cho danh-đô tòa Nội-các Chou-empet vừa thành lập, song chừng lên cầm quyền chánh-tri rồi, thì lại công-đoàn thêm luôn bấy lâu « xã hội hành », thì công-đoàn cứ trong cái thời giáng-đột vậy với hai cái nghị-viện bổ thêm mới.

Ông Tardieu có thể làm cho danh-đô tòa Nội-các Chou-empet vừa thành lập, song chừng lên cầm quyền chánh-tri rồi, thì lại công-đoàn thêm luôn bấy lâu « xã hội hành », thì công-đoàn cứ trong cái thời giáng-đột vậy với hai cái nghị-viện bổ thêm mới.

PHONG CẢNH DÀ-LẠT ĐỀ - THIÊN

Phong cảnh như trên người lữ-thứ nước non đường hện khách ba-sinh. (Ai muốn ngồi nhà mà hỡi sơ qua Dalat xin xem số báo ngày mai)

Câu chuyện hàng ngày

Bà Hòa dốt 30 cái

Mười phần bị dốt còn một, Tân-điệt đương ngồi nhìn « câu chuyện » hàng ngày qua mà tháo m-ô-hỏi hột, thì bỗng dưng lại tiếp được bức thư của ông Dương-minh Thời gửi lại có một hàng « bầm ông, cho cha con tôi trả lời » và bài đăng sau đây :

Cùng Tân-Việt tiên sanh (sanh lối năm 1904) Tựa ngài, Hết Trương Trác, Triệu-Ấu, Nguyễn-Lợi, Trương Quýnh, Nguyễn-thị-Điêm, bây giờ tới Alphonse Daudet.

Ngài học nhiều quá, ngài không sợ đặc ruột chít sao ? Cái học-thức của ngài in là chim tiên. Bởi vậy, về cho ngài cũng một liều thuốc xổ, ngài xổ đóc, ngài xổ chừ dầy tờ Trần-Chung, Đốc-giá Thần-Chung chịu sao cho nổi. Hỡi quá !

Trên thì ngài nói chuyện con lừa trong sách ông Alphonse Daudet, dưới thì ngài nói : phụ bất tử từ bất kỳ đi bất hửu. Thưa ngài, lừa tây mà biết nói tiếng tàu sao ?

Ngài học thiệt là lộn xộn quá ! Là học học ! Học sa-lách ! Theo tri ngu của tôi, ngài phải để cho sách vở của ngài học tiêu rồi, sau ngài sẽ cầm viết mà dạy dỗ hai mươi lăm triệu người An-nam.

Thưa ngài, ngài nói tôi là gì, sao lại dùng tiếng « chời kỳ ». Ngài nghĩ mà coi, ngài « chời kỳ » thì tôi nói « chời kỳ » chớ sao. Nành hửu của con gái người ta, rồi ngài nói « thom như phấn, đẹp như hoa ».

Còn lách của ngài kỳ quá ! Ngài rủa chớng nữ-học-sanh nơi Nữ-học-đường, người ta trả lời sao ngài giấu hột không in ? Ngài đời Trương-Lập in rồi ngài mới trả lời. Ngài thiệt là quan-tử ! Hay ja ngài không có định bài của chúng tôi gửi cho ngài ?

Chết bết, tôi xin về lễ tôi ngài những điều sau này : 1 - Ngài học sách nào biết bà Trương bà Triệu là người không học ?

2 - Ai « lòi » với ngài rằng ông Napoleon đời ? 3 - Trong Nam-Bá di-nhơn có nói Nguyễn-thị-Điêm đó Công-Quýnh không ?

4 - Sao ngài chặc Anatole thì tôi-tả-rời ? Nếu ngài cắt nghĩa cho rành, thì chớng Nữ-học-sanh cầm tay ngài lăm. Bằng không, thưa ngài, kỳ ông biết ai là lừa !

Đất Nam-kỳ đã có hội-đồng oai, hội-đồng đả, bây giờ mới này ra thứ hội đồng hửu... hửu của con cho có Hường là người không có phần, đẹp như hoa ».

ĐỀ - THIÊN ĐỀ - THÍCH (Angkor)

Lịch sử Đê - thiên Đê - thích

Vua Suryavarman băng truyền 'An của hai rớt các vj Đê-Vương ngôi cho vua Daaravaman II. đời ấy, khi đi ngang qua vj nào Vua này nói theo chí vua trước, có thì giờ róng, công nếu g' é nên cũng thường củ binh đánh qua cho rỏ.

Năm 1182, Jayavarman VII nổi chức cho là Daaravaman II Trong lúc đầu hòa nước yếu, bị nước Chiêm-thành chinh phục, chiếm phá kinh đô thành lữ, tóm thâu vật báu rất nhiều.

Vua Jayavarman VII bị mất trận thường thường, đánh lòng nhún nhún, bảy tám năm trời, chìn... u kui giai, luy-ai tập quân binh, đến năm 1190 mới khôi phục được giang san, rửa hơn cho dân nước. Ngài ở ngôi 19 năm dạy dân an nghiệp, vui hưởng thái bình. Từ đấy, nước tuy rộng lớn, nhưng xét về lịch sử thời có lẽ vì đại quá ham sự yên vui, không lo bệ-đàng-đàng, mà xây và đắp đê của

Viết đến đây ký giả lấy làm tiếc cho nước Xiêm-la, đương lúc đó mắc lo binh mã, chánh-tri, không tưởng tới mà bỏ ra ít đồng Ti-cô, hầu có giữ gìn một vật rất quý báu Ấy cũng là câu nói cho vu', chớ của người trả người là lẽ tự nhiên. . . . . Nhưng theo ký giả biết: thời bấy giờ nước Xiêm-la có lẽ cũng lấy làm tiếc thật, vì chính mắt ký giả thấy nhiều ông Hoàng, bà Chúa Xiêm-xam xem và quay phim ảnh (film) đàng về quay lại cho

Đê-thích (Angkor Was)

xứ này đã bắt đầu tiêu điều vua Rama V xem, vì lũng đó ngài xây lăm. Sau khi ngài băng, vua mới vj cho ngài cũng có đê hủu chung phí mỹ nữ sang du lịch trong tuần tháng Giáng mới đây, (Janer 1928) có ý tỏ ra lòng mến tiếc lăm.

Tuy có tiếc ra nỗi, nhưng đê-thích, gần gũi qua cầu cảng được; . . . . . Một ngày kia, sau khi đi hửu, họ nói đi đê-thích, như mấy chuyện trong sử vj và biết, thời nhưu nhà vj vj Angkor đê-thích trở nên biết chừng nào. Chớ nên cũng trong rừng rậm (thuộc về tỉnh Seam Reap bây giờ) một tình óy rớt phủ vj.

Sau khi bỏ Angkor, trước hết đi về Oudong, sau mới về Pnom Penh luôn tới ngày nay. Oudong ở tại Kompong Luong khách du-lịc, ai đi Angkor, thấy đều đi ngang qua đó. Xa xa ngó thấy mấy cái tháp trắng trắng trên ngọn núi đất, kỳ chính là tháp đợng tro

Sau khi bỏ Angkor, trước hết đi về Oudong, sau mới về Pnom Penh luôn tới ngày nay. Oudong ở tại Kompong Luong khách du-lịc, ai đi Angkor, thấy đều đi ngang qua đó. Xa xa ngó thấy mấy cái tháp trắng trắng trên ngọn núi đất, kỳ chính là tháp đợng tro

Sau khi bỏ Angkor, trước hết đi về Oudong, sau mới về Pnom Penh luôn tới ngày nay. Oudong ở tại Kompong Luong khách du-lịc, ai đi Angkor, thấy đều đi ngang qua đó. Xa xa ngó thấy mấy cái tháp trắng trắng trên ngọn núi đất, kỳ chính là tháp đợng tro

CHỢ LỘN ĐƯỜNG I

KÈ TỪ NGÀY 1er AVRIL 1930

EGOLE CENTRALE DE COMMERCE

Directeur: TRẦN-MANH-NHÂN
 LA THƯỜNG ĐẠY: LUY LOAN, THƯƠNG MẠI, VÀ
 DANH MẠI CHỦ VẠN VẠN... TRƯỚC KIA Ở ĐƯỜNG
 THOMSON SỐ 18 SẼ ĐỜI VỀ RUE VASSOIGNE N° 47
 (NƠI LÀU VỀ PHÍA TÂY TRAI SÀU CHỢ TAN BÌNH)
 (NƠI LÀU VỀ PHÍA TÂY TRAI SÀU CHỢ TAN BÌNH)
 (NƠI LÀU VỀ PHÍA TÂY TRAI SÀU CHỢ TAN BÌNH)
 (NƠI LÀU VỀ PHÍA TÂY TRAI SÀU CHỢ TAN BÌNH)
 (NƠI LÀU VỀ PHÍA TÂY TRAI SÀU CHỢ TAN BÌNH)

NÊN BIẾT !!

Nhà in THU'ONG-DUNG LONGXUYEN

In mau-giá rẻ-chất tốt

Khắc con dấu và bản đồ, lãnh làm Quê, cáo cho
 nhà buôn.
 Đông sách-Ban viết mực, giấy cho học trò

RƯỢU LAVE NHẬN CHIẾC "TÀU-VÀNG"
 金船標啤酒
 AGENTS GÉNÉRAUX :
 COMMERCE ET DE NAVIGATION D'EXTREME-ORIENT

THUẬN-THÁI LAI

Sách tay mới lại:
 Collection Fantomas 78 vol. 1120
 Meilleurs livres du jour, n°1 cuốn
 (512 (oeuvres de Vic. Hugo). Livres
 roses, 107, romans, 100, 100, 100
 n°10000 : 1000 et 1000, sách học đủ
 thứ, về không xiết.
 Việt Nam lưu học : 1450, 2420,
 450 450, 470, 7p. 10 8p. u.
 Sách bác-ky. - Ban tá đê có mấy
 tay 0p.70, 610 tập song vúi 1p.30
 1000 n° ng bao 1 a 14 mới 50p. 60.
 Sách nam-ly. - Lưu-giải truyện kim-
 van-ho, số-h đay 1000 truyện, 1000
 bên có van văn, bên có van suôi, có
 chú thích, có đủ các bài thi trong
 truyện, có lịch-sử Nguyễn-Du tiên
 sanh, có hình theo đi cảnh có phụ
 vật trong truyện Kiều, giá đang
 3p. 60 mà chỉ bán 2p. 40, ngày 20
 Mars in rồi. Không gọi contre rem-
 boursement.
 TÍN-ĐỨC THƯ-XÁ
 57, rue Sabourain, Saigon

AUX CISEAUX D'ARGENT TÂN-TÂN

Tailleur Tonkinois
 Tiệm may lớn nhất, trước ở N° 142, Rue d'Espagne đã từng
 nhiều Quý-khách chiêm cổ, nay dời lại 17-90 Bd Bonnard
 hàng phong ngộ Tân-hồn-Tân.
 Hàng tốt mới lại, đã thử làm serge nhiều màu rất ngộ, mới
 khách mau ghé lại coi kẻo hết. Ở xa muốn lấy cần hỏi
 xin sẵn lòng gửi.
 Directeur : TRẦN-VĂN-ĐỨC

XEM QUA CÁC BẢO

VẤN ĐỀ

NHƠN-CÔNG ĐÔNG-DƯƠNG

dem ra trước nghị viện Pháp

Vì đường sanh-hoạt của hơn-công ở Trung Bắc-kỳ eo
 hẹp lắm, không đem chúng nó ra ngoài không được.

Lời của ông nghị E. OUIREY.

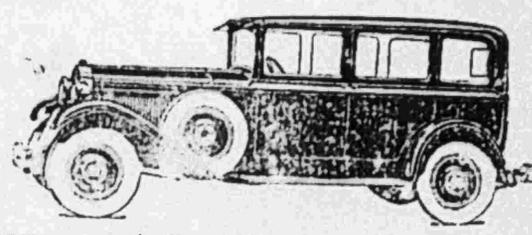
linh tộ trên các miền đất công Trung Bắc kỳ vì sao
 đó, họ còn cảm lòng không mà làm ăn không đủ nuôi
 dậu phải tư với quan bao mình, có phải là tại đất
 họ ra nghị định bao hộ rộng và béo mỡ như ở
 như công. Ma than oil Nam kỳ không? Thêm
 Nghị định là nghị định, cai một nỗi mỗi năm họ ng
 khổ của họ nước công mưa lụt bão tố thường
 nao đã có thấy gấm gi dầu. xây ra luôn, địa lợi không
 Một ông thầy thuốc muốn dù nương cấy nuôi lấy
 trị một chứng bệnh thì phải đến trời lại từng
 tìm đều cai cần nguyên ma đến cướp cái sống của anh
 trị, chớ này đau trị này thì em, như thể bảo sao mà
 lam sao tuyệt được bệnh. không khổ.
 Quan Loan-quyên có nói Phải vậy mà người trên
 rằng: « Dân cơ cho ăn làm hay là các người có tư
 tại tự ». Phải, muốn cho bản biết thương biết xét
 dân cơ cho làm ăn, tại trước đến tình cảnh anh em
 phải o cho chúng nó rộng nghèo khổ, biết lo mở
 đường sanh hoạt, nghĩa là mang trong xứ cho anh em
 phải lo cho chúng nó có nghề n, hiệp để việc làm nghèo khổ để tìm việc kiếm
 ăn thì cũng đỡ ít nhiều; cái này không, Trung Bắ.
 nghiệp thì dân cơ sanh ra hai kỳ thương mãi chẳng
 như chuyện rắc rối về có vẻ gì khả quan, nói cho
 như công. Chúng tôi xin phải thì Bắc-kỳ kỹ nghệ
 biểu đồng tình với lời nói không có tron hơn công
 ấy, lời nói ấy ma thiệt hạnh muốn kiếm chỗ ăn làm,
 thì ở cho anh em lao động kiêu vào đâu? Muốn cấy
 biết bao. ruộng thì không đất, phải
 Thử nghĩ lại nước ta nhiều đồng ruộng bị cá:
 ruộng vàng bạc, không nhà địa chủ
 phải là thiếu, mướn

kiếm một chỗ làm thì
 không có.
 Như hạng hơn công ở
 xứ ta đây như là Trung,
 Bắc-kỳ mỗi năm đất nhau
 từng đoàn, kéo nhau từng
 lũ, lla quê bỏ xứ đi cầu
 thực hàng mấy muốn người.
 Đu dón thay! Vì miếng ăn
 mà anh em lao động phải
 lang minh vào chốn rừng
 xanh núi đỏ, gởi thân vào
 chỗ nước độc ma thiếu, lù
 lla vợ bỏ con cái bước ra
 đi thì thân hình mập mạp
 mà không được vài tháng
 đã thấy má cốp mình gầy.
 Còn những nông nỗi lạnh
 không áo che thân, đau
 không thuốc đỡ mình, lam
 chực từ sớm mai sáng đến
 chiều tối mà còn không
 kiếm nổi miếng ăn, gầy
 đã vào đất, mạnh thì lam,
 đau lại đuổi đi, không chỗ
 đất để nào mà không có cái
 linh trạng thâm khổ ấy,
 trên mặt báo quốc-âm ta đã
 từng nói đến biết bao nhiêu
 lần rồi!

Ông nghị Ouirey biết
 được nỗi sanh hoạt eo hẹp
 của hơn công ta, ta nên
 cảm ơn, nhưng không thì
 thố kẻ sách gì cho hay má
 bảo phải đem ra ngoài thì
 thật là đáng tiếc. Thấy một
 cái kết quả của một việc
 mà gi, ta nên tìm cái nguyên
 nhân nó ra làm sao. Hơn

Theo ý chúng tôi tưởng
 muốn cho đường sanh
 hoạt của hơn công hai
 xứ được mở mang, trước
 hết chánh phủ phải lo mở
 mang thương mãi kỹ nghệ
 trong xứ.
 Thương mãi kỹ nghệ
 trong xứ /bạn vượng, thì
 tự nhiên dân dè có chỗ làm
 ăn. Cái phương sách ấy
 còn gì hay hơn mà phải
 tính ch iện đem hơn công
 ra ngoài.
 Chúng tôi không phải
 không công nhận cần kỹ,
 nhưng muốn sự trị-an,
 mướn cho cộng-sân đứng
 mọc lên, không phải đem
 hơn công ra ngoài mà
 được, mà cần phải trừ cách

Mấy lời chúng tôi nói đây
 chẳng phải là ngoa, ngay
 như Triều đình Huế
 họ cũng còn biết được chỗ

FIAT La bien xe tốt
 Danh khí áp hoàng-đô.
 Qui ngày này xem thử các kiểu mới.
 Hồi so các giá.
 Và so các lãnh tốt hiệu xe ấy.
 Hãng BRUN, Bd / HARNER Saigon
 Hãng ASTELLO Paom Penh.
 Hãng AVIAT, Hanoi.
 Đại lý cho Đông Pháp Hãng Société Industrielle d'Indochine

SÉLECT AUTO-ÉCOLE

THƯỜNG ĐẠY CẨM BÀNH XE HƠI
 14 Đu / Sabourain Saigon.
 Hôm mai từ 7 giờ tới 11 giờ chiều từ 2 giờ tới 6 giờ
 Qua tết năm nay trường sẽ mở cửa
 Mời hỏi người Annam và khách Huế kiều.
 Ai muốn học cầm xe hơi thật mau, thật giỏi (ai thêm biết rõ
 luật lệ đi đường, thì xin đến trường SÉLECT AUTO ÉCOLE mà
 hỏi
 Trường có thầy Langsa dạy và bao lo các thể-lệ đi thi bằng
 cấp cầm xe rất tiện.
 Dạy cầm đủ các thứ xe, xe hiệu Langsa hiệu ngoại quốc, xe
 đi chơi đủ thứ.
 Tại đây có cho mượn xe hơi. - Có chỉ đường cho khách đi
 lịch. Mau đến học ở trường:
 SÉLECT AUTO ÉCOLE
 14, đường Sabourain Saigon

PHÁP HOA NGÂN-HÀNG

Banque Franco-Chinoise
 HÁNG BẠC CÔNG NGHỆ VÀ THƯƠNG MẠI.
 Tư bản đóng đủ hết 50,000,000 quan
 Vốn cũ Banque Industrielle de Chine. . . . . 50,000,000 quan
 Số tiền dự trữ . . . . . 30,670,000 quan
 Ông Griotel Chánh-chủ ban-trị-Sự của hãng bạc Paris và Hà-lang
 Ông Quàn-lô của Chánh-phủ Pháp / De Celles
 Tổng quản-ly : Ông CARRERE.
 Đặt các chi cuộc ở Paris. - LYON - MARSEILLE - BẮC-
 KINH - THƯỢNG HẢI - THIÊN-TÂN - HUƠNG CẢNG.
 Các sơ đại lý ở Đông Pháp: HẢI PHÒNG HANOI
 NAMVAN. - VINH - VÀ NẶNG - QUI NHƠN - tại có sơ làm
 việc ở HUẾ và THANH-HÓA
 Làm đủ các công việc thuộc về Ngân Hàng.
 Gửi tiền theo kiểu - thân xuất tự tiện. Compte courant - mỗi
 năm lãi 3 phần Gửi bạc Đông-Pháp, Gửi theo tiền Luông lãi
 2 phần rưỡi.
 Gửi tiền theo tiền căn-kiệm, xin do hãng bạc sẽ định tiền
 lời riêng.
 Gửi tiền về lấy ra phải có kỹ khác, xin hỏi hãng bạc thì biết.
 Chịu lãnh dôi tiền về chuyển giấy tờ buôn bán lại có nhận
 lãnh bán « traite » giấy mua mandat giấy thép gửi tiền các
 nơi đó thì khác, van van.
 Hãng bạc Pháp-Hoa lại có cho mượn tá sắc thứ thiệt tốt
 thiệt chắn-chắn.

Bán rao bằng Thật là rẻ
 1 Máy hát sơn thủy 2 giây thiếu
 hát được 3 mực đĩa, và phụ thêm
 10 đĩa Pathe sphir giá 35p.00.
 Nếu dùng thêm 10 đĩa Baka Tân
 hình Tai đống ban. Tập-lễ-bán
 tron cả máy và 20 đĩa, chỉ 100
 50p. 0 Mũi lại đĩa Vạn thà-h ban,
 Phước-Cương Có sửa máy hát gửi
 contre remboursement.
 LÊ-VĂN-TÀI
 8p, G. Guynemer Saigon

ĐỒ TÈT
 Tiệm bánh tây
 NGUYỄN-VĂN-ĐẮC
 31 Rue Sabourain Saigon
 Có bán đủ các thứ bánh lớn và
 nhỏ, đồ kiêu, Bonbons, ruy-ty
 đủ thứ cùng làm các thứ bánh
 bông, có chữ theo đám tiệc, đồ
 điếm tâm và giải lao. Patés, sand-
 wich, Bombe-glacée đều có hàng
 ngày. Xin quý khách chiêm cổ, thì
 rất thắm cảm.
 Kính-thân
 Nguyễn-văn-Đắc

(Công Luận)

CHỖ LỘN ĐƯỜNG I

KÉ TỪ NGÀY 1er AVRIL 1930

EGOLE CENTRALE DE COMMERCE

Directeur: TRẦN-MẠNH-NHÂN
LA TRƯỞNG ĐẠY CỤT TOÀN, THƯƠNG MẠI, VÀ
DANH MẠI CHỦ VẠN VẠN... TRƯỚC KIA Ở ĐƯỜNG
THOMSON SỐ 18 SẼ ĐỜI VỀ RUE VASSOIGNE N. 47
(NƠI LẦU VÀ PHÍA TAY THAI SÁU CHỢ TÂN ĐỊNH,
LỘ G BAI, MẮT MÈ, SÁCH SẼ VẬY ANH EM HỌC-
SINH HAY NHỎ, CHỖ NÊN LỘN ĐƯỜNG...

NÊN BIẾT !!

Nhà in THU'ONG-DUNG LONGXUYEN

In mau-giá rẻ-chữ tốt

Mặc con dấu và bán đồng, lãnh làm Quốc cao cho
nhà báo.
Bóng sách-Ran viết mực, giấy cho học trò

金船標啤酒
RƯỢU LAVE NHÂN CHIẾC
"TÀU-VÀNG"
AGENTS GÉNÉRAUX :
C. DE COMMERCE ET DE NAVIGATION D'EXTRÊME-ORIENT

THUẬN-THÁI LAI

Collection Fantomas 28 vol. 1120
Meilleurs livres du jour, n. 1 cuốn
\$12 (cette fois de Victor Hugo). Livres
romans, romans policiers, romans
antiques : 1200 et 1250, sách học đủ
thứ, kể không xiết.
Viết này lieu Veges : 150, 220,
450 480, 497, 7p. 20 sp. u.
Sách bác-kỹ. — Bàn là để có máy
tay 0p.70, 600 tập sợi và (p. 3)
1 bản n. ng. lao 1 a 1. mỗi tập 0. —
Sách nam-ly. — Bàn giải tuýc h. im-
van-hieu, sách dạy tuýc 300 trường,
bên có van van, bên có van suôi, có
chủ thích, có đủ các bài thi trong
tuýc, có lịch-sử Nguyễn-Du tiến
sanh, có hình theo n. đi cảnh có p. u
thêm hơn 3- ba thì bình phẩm nhơn-
vật trong truyện Kiều, giá 0. 3p. 00
Mars in rồi. Không gởi coatre rem-
boursement.
TIN-ĐỨC THU-XÁ
57, rue Sabourain, Saigon

AUX CISEAUX D'ARGENT

TÂN-TÂN

Tailleur Tonkinois

LA TIỆM MAY LỚN NHẤT, trước ở N. 143, Rue d'Espagne đã từng
được nhiều Quý-khách chiêm cố, nay đã dời lại N. 90 Bđ Bonnard
hàng cũ phòng ngõ Tân Hòa-Tân.
Hàng tết mới lại, đủ thứ laine serge nhều màu rất ngộ, mới
tuyệt khách mua ghé lại coi kẻo hết. Ở xa muốn lấy echantillon
bằng tiền xin sẵn lòng gởi.
Directeur: TRẦN-VĂN-ĐỨC

XEM QUA CÁC BÁO

VĂN ĐỀ

NHƠN-CÔNG ĐÔNG-DƯƠNG

đem ra trước nghị viện Pháp

Vì đường sanh-hoạt của nhơn-công ở Trung Bắc-kỳ eo
hẹp lắm, không đem chúng nó ra ngoài không được.

« Lời của ông nghị E. OUIREY »

Tòa kiểm duyệt bỏ một đoạn

Phải
người ta sanh trong buổi
loạn li, trời đất chập như
cải rọ, trăm bề thống khổ.
hồn mặt chông gai, sanh
mạng mưu không biết chết
sống hồi nào, ngày tháng
chỉ ở trong vòng lo sợ, sống
một cách như vậy, sanh
làm kiếp con người như
vậy thì còn có cái thâm
khổ nào hơn.

Ày, cái đời của người
loạn li thâm khổ là thế, ai
không thấy rõ,

Tòa kiểm duyệt bỏ một đoạn

Như hạng nhơn công ở
xứ ta đây như là Trung,
Bắc-kỳ mỗi năm dất nhau
lừng đoan, kéo nhau từng
lũ, lla quê bỏ xứ đi cầu
thực háng mấy muốn người.
Đau đớn thay! Vì miếng ăn
mà anh em lao động phải
lãng mình vào chốn rừng
xanh núi đỏ, gói thân vào
chỗ nước độc ma thiêu, lla
lla vợ bỏ con cái bước ra
đi thì thân hình mập mạp
mà không được vài tháng
đã tầy má cốp mình gãy.
Còn những nông nổi lạnh
không áo che thân, đau
không thuốc đỡ mình, làm
lụng từ sớm mai sáng đến
chiều tối mà còn không
khỏi roi bỏ vào lưng, gậy
đá vào dít, mạnh thì laoi,
đau lại đuối đi, không chỗ
đất đỏ nào mà không có cái
linh trạng thâm khổ ấy,
lên mặt báo quốc-âm ta đã
từng nói đến biết bao nhiêu
lần rồi!

Tòa kiểm duyệt bỏ một đoạn

Mấy lời chúng tôi nói đây
chẳng phải là ngoa, ngay
như Triều đình Huế

mà
họ cũng còn biết được chỗ

ình tệ trên các miền đất
đỏ, họ còn cảm lòng không
đau phải tư với quan bao
hộ ra nghị định bao hộ
nhơn công. Mà thân oai
Nghị định là nghị định, cái
khó của bọn nhơn công
nao đã có thấy găm gì đâu.
Một ông thầy thuốc muốn
trị một chứng bệnh thì phải
tìm đến cái căn nguyên mà
trị, chớ thấy đau trị này thì
lam sao tuyện được bịnh.

Quan loãn-quyền có nói
rằng: « Dầu có cho ăn làm
thi xã-hội mới giữ được
tự tại ». Phải, muốn cho
dan co cho làm ăn, tại trước
phải cho cho chung no rộng
dương sanh hoạt, nghĩa là
phải lo cho chung nó có
nghề nghiệp để việc làm
đau. Dân đã được an cư lạc
nghiệp thì đâu có sanh ra
những chuyện rắc rối về
nhơn công. Chúng tôi xin
biểu đồng tình với lời nói
ấy, lời nói ấy mà thiệt hạnh
thi ước cho anh em lao động
biết bao.

Thử nghĩ lại nước ta
rừng vàng bể bạc, không
phải là thiếu,

nhà máy
dây dộc, dây ngang, không
phải là không có,
Dán thì nhiều mà không
chỗ gói thân, thanh mỗi
ngày bọn thất nghiệp mỗi
đông. Bọn thất-nghiep đồng
thi cuộc tri an trong nước
làm sao mà giữ được. Vậy
nên ông E. Ouirey phải
nhọc lòng đem văn-đề nhơn-
công ra bàn ở nghị-viện
Pháp, ông nói: « Về đường
sanh-hoạt của nhơn công,
ở Trung Bắc-kỳ eo hẹp lắm,
không đem chúng nó ra
ngoài không được ».

Đưa anh em lao động ra
ngoài để cho anh em dễ
v. đường sanh hoạt, hay
là để cho chánh phủ dễ
giữ cuộc tri an.

Ông nghị Ouirey biết
được nỗi sanh hoạt eo hẹp
của nhơn công ta, ta nên
cấm ơn, nhưng không thì
thổ kè sách gì cho hay mà
bảo phải đem ra ngoài thì
thật là đáng tiếc. Thấy một
cái kết quả của một việc
gì, ta nên tìm cái nguyên
nhơn nó ra làm sao. Nhơn

công Trung Bắc kỳ vì sao
mà làm ăn không đủ nuôi
mình, có phải là tại đất
đai hai xứ ấy không được
rộng và béo mỡ như ở
Nam kỳ không? Thêm
một nỗi mỗi năm hàng
mưa lụt bão tố thường
xây ra luôn, địa lợi không
đủ nương cậy nuôi lấy
mình, mà tại trời lại từng
đến cướp cái sống của anh
em, như thế bảo sao mà
không khổ.

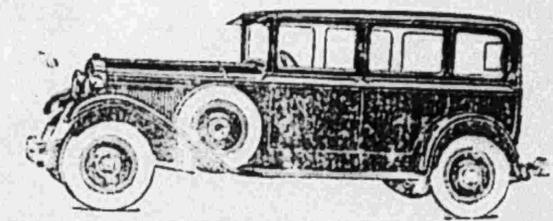
Phải vậy mà người trên
hay là các người có tư-
bồn biết thương biết xét
đến tình cảnh anh em
nghèo khổ, biết lo mở
mang trong xứ cho anh em
nghèo khổ để tìm việc kiếm
ăn thì cũng đỡ ít nhiều;
cái này không, Trung Bắc
bãi kỹ thương mãi chẳng
có vẻ gì khả quan, nói cho
phải thì Bắc-kỳ kỹ nghệ
còn khá. Đến Trung-kỳ
không có tron nhơn công
muốn kiếm chỗ ăn làm,
kiếm vào đâu? Muốn cây
ruộng thì không đất, phần
nhiều đồng ruộng bị cá:
nhà địa chủ

muốn
kiếm một chỗ làm thì
không có.

Theo ý chúng tôi tưởng
muốn cho đường sanh
hoạt của nhơn công hai
xứ được mở mang, trước
bắt chánh phủ phải lo mở
mang thương mãi kỹ nghệ
trong xứ.

Thương mãi kỹ nghệ
trong xứ thành vượng, thì
tự nhiên dân dè có chỗ làm
ăn. Cái phương sách ấy
còn gì hay hơn mà phải
tính ch. iện đem nhơn công
ra ngoài.

Chúng tôi không phải
không công nhận cái gì,
nhưng muốn sự tri-an,
muốn cho cộng-sân đừng
mọc lên, không phải đem
nhơn công ra ngoài mà
được, mà cần phải trừ cách

FIAT Là hiệu xe tốt
Danh khắp hoàng-đều.
Qui ngày hây xem thử các kiểu mới.
Rồi so các giá.
Và so các tánh tốt hiệu xe ấy.

Hãng BRUN, Bd HARNER Saigon
Hãng ASTELLO Pnom Penh.
Hãng AVIAT, Hanoi.
Đại lý cho Đông Pháp Hãng Société Industrielle d'Indochine

SÉLECT AUTO-ÉCOLE

TRƯỜNG DẠY CẨM BÀNH XE HƠI
14 Đường Sabourain Saigon.
Sớm mai từ 7 giờ tới 11 giờ chiều từ 2 giờ tới 6 giờ
Qua tiết năm trường sẽ mở cửa

Hỏi hỏi người Annam và khách Huế kiều.
Ai muốn học cầm xe hơi thật mau, thật giỏi thì thêm biết rõ
tuat-lệ đi đường, thì xin đến trường SÉLECT AUTO ÉCOLE mà
bỏ!

Trường có thầy Langaa dạy và bao lo các thế-lệ đi thi bằng
cấp cầm xe rất tiện.
Đay cầm đủ các thứ xe, xe hiệu Langaa hiệu ngoại quốc, xe đỏ,
đi chơi đủ thứ.
Tại đây có cho mượn xe hơi. — Có chỉ đường cho khách du
lich. Mau đến học ở trường:

SÉLECT AUTO ÉCOLE
14, đường Sabourain Saigon

PHÁP HOA NGÂN-HÀNG

Banque Franco Chinoise

HÀNG BẠC CÔNG NGHỆ VÀ THƯƠNG MẠI.
Tư bản đóng đã hết... 50.000.000 quan
Vốn cũ Banque Industrielle de Chine... 50.000.000 quan
Số tiền dự trữ... 30.670.000 quan
Ông Griotel Chánh-chủ ban-trị-Sự của hàng-bạc Paris và Hà-lang
Ông Quàn-lý của Chánh-phủ Pháp : De Celles
Tổng quản-ly : ông CARREBE.
Đại các chi cuộc ở Paris. — LYON — MARSEILLE — BẮC-
KINH — THƯỢNG HẢI — THIÊN-TÂN — HUƠNG CẢNG.
Các sơ đại lý ở Đông Pháp : HẢI PHÒNG — HANOI
NAMVAN. — VINH — PÁ NẶNG — QUI NHƠN — lại có số làm
việc ở HUẾ và THANH-HÓA

Làm đủ các công việc thuộc về Ngân Hàng.
Gởi tiền theo kiểu « thanh xuất tự tiện Compte courant » mỗi
năm lời 3 phần Gởi bạc Đông-Pháp, Gởi theo tiền Luqaa lời
2 phần rưỡi.
Gởi tiền theo tiền cũ-kiệm, xin do hàng bạc sẽ định tiền
lời riêng.
Gởi tiền về lấy ra phải có kỹ khác, xin hỏi hàng bạc thì biết.
Chịu lãnh đòi tiền về chuyển giấy tờ buôn bán lại có nhận
lãnh bán « traite » giấy mua mandat giấy thép gởi tiền các
nơi đô thị khác, vào vào.
Hàng bạc Pháp-Hoa lại có cho mượn tử sắc thứ thiệt tốt
thiệt chắn-chắn.

Bán rao hàng Thật là rẻ

1 Mấy bát sơn thủy 2 giấy thiên
bát được 3 mực đĩa, và phụ thêm
10 đĩa Paté saphir giá 3500.
Nếu dùng thêm 10 đĩa Bắka Tân
thịnh Tái đặng ban. Tập-lễ-bản.
trơn cả má và 20 đĩa, chỉ tin có
50p 0 Mỏi lại đĩa Vạn thá-b bản,
Phước-Cương Có sữa máy hát gởi
contre remboursement.
LÊ-VĂN-TÀI
82, G. Gagnemer Saigon

ĐỒ TẾT

TIỆM BÁNH TÂY
NGUYỄN-VĂN-ĐẮC
31 Rue Sabourain Saigon

Có bán đủ các thứ bánh lớn và
nhỏ, đủ kiểu, Bonbons, ruy-tây
đồ thủ cũng làm các thứ bánh do
bông, có chữ theo đám tiệc, đồ
điểm tâm và giải lao. Patés, sand-
wich, Bombe-glace đều có bằng
ngày. Xin qui khách chiêm cố, thì
rất thắm cảm.
Kính-thân
Nguyễn-văn-Đắc

(Công Luận)

